

SVERIGES RUNINSKRIFTER

UTGIVNA AV

KUNGL. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIKVITETS AKADEMIEN

ANDRA BANDET

ÖSTERGÖTLANDS RUNINSKRIFTER

GRANSKADE OCH TOLKADE

AV

ERIK BRATE

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

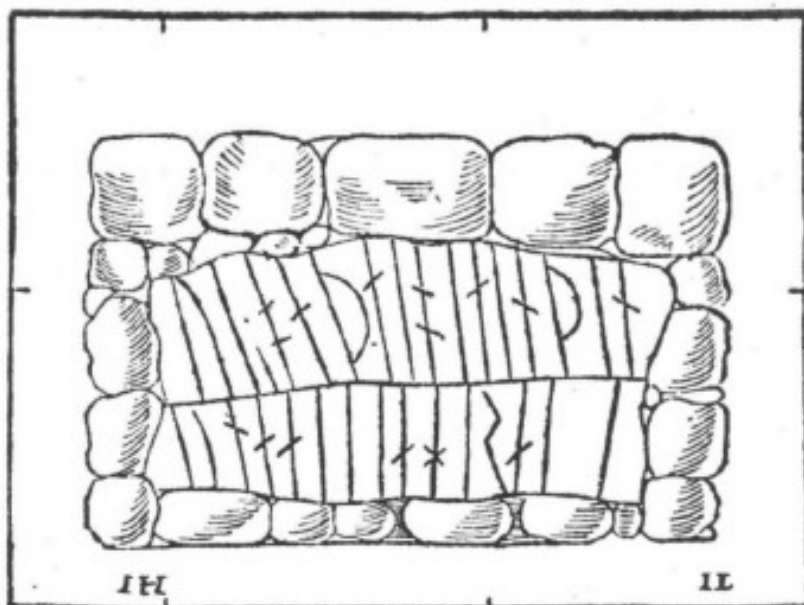
1911
[111410]

117. Slaka kyrka, Hanekinds hd.

Pl. XXXIX. Fig. 1 (B. 848).

Litteratur: B. 848; L. 1136; W. 77; Peringskiöld, *Mon.* VII; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland*, s. 273; L. f. B. 1136, teckning av lektor J. Wallman, † 1853; Bugge, *Tolkn. af runeindskriften på Rökstenen*, s. 99 i *ATS.* 5.

I B. 848 och av Peringskiöld angives stenens plats vara: »Slaka södra kyrkoport innan-till», Broocman säger den vara: »vid södra kyrkoporten i muren», Wallman: »i södra ringmuren». Runstenen är nu borta.

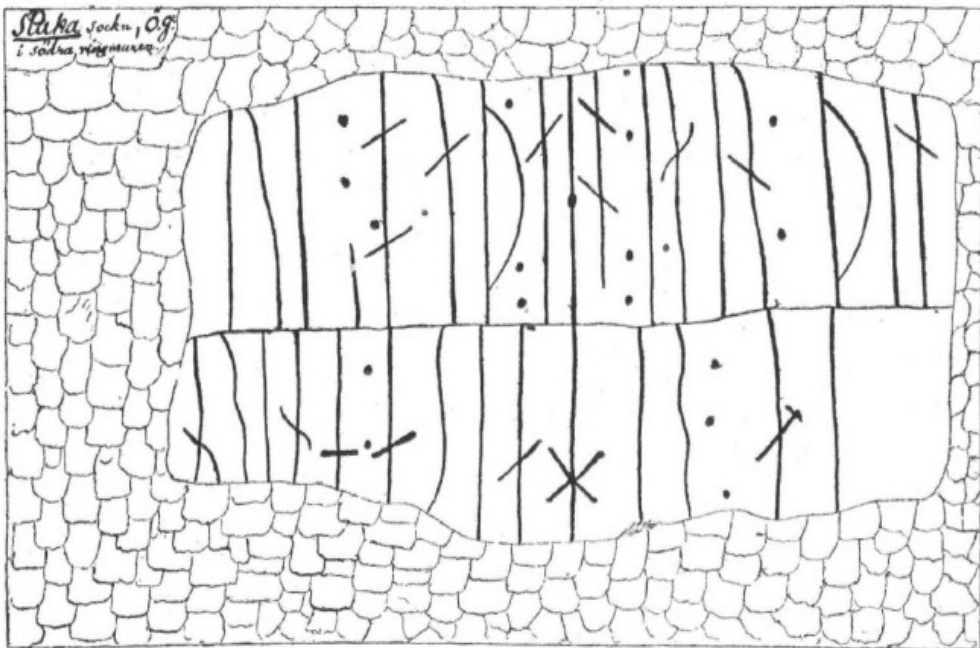
1. Ög. 117. Slaka (B. 848).

Teckningarna i B. 848 och av Wallman visa, att stenen icke var fullständigt i behåll. Enligt måtten i B. 848 var den 96 cm lång och 50 cm bred; runorna hava varit 25 cm långa.

Inskriften är ristad i två rader, vars runor alla stå på skiljelinien. De båda styckena av inskriften kunna icke sammanhänga, då stenen är avslagen i båda ändar. Den tydligaste raden har ursprungligen stått närmast inskriftens början, varför jag vill kalla den för a).

a) Inskriften är enligt B. 848 och Wallman sannolikt:

- uir : bap : tio : itin : pin
5   10   15

Wallman, L. f. B. 1136.

I B. 848 finnas tre punkter efter **tio**, de två nedre efter **bap** och en efter **uir**.

Runorna höra till kortkvisttypen. På **p** börja bistavarne nära stavens ändar, på **t** är bistaven ett streck nedåt vänster, som korsar staven något nedom toppen, både på **b** och **o** korsas staven av bistavarne, som på **b** luta nedåt vänster, på **o** nedåt höger, och **r** är ett kort streck nedifrån. Man skulle vänta, att **s** vore ett dylikt streck uppifrån, men r. 10 har formen av **i** på båda teckningarna, vilken form torde vara utvecklad av den förra. Ordet 'sten' finnes ock eljest sålunda ristat; Bugge, *Runverser* s. 145, ATS. 10, har samlat exemplen **itn** B. 645 (**stin** L. 773), **itin** D II, 42 (11411 enligt min undersökning 1902), **itain** B. 225 (**stain** L. 590), **ipun** L. 603, 988, **itkn** L. 1245 (Djurklou 1870). Till dessa kommer ytterligare **itin** Ög. 21 Ingelstad, Kuddby sn.

Bugge läser på grund av samma teckningar: **uir bap . . a** (**satiq?** eller **sata?**) [**st**]ain pin[**a**], Bugge brukar **a** för runan **o**. Bugge anser alltså, att **uir** är senare leden av ett namn, t. ex. *Qlvær*, och att raden betyder: »N. bad (bjöd) att sätta denna sten», vilken tolkning från innehållets synpunkt måste vara riktig. Men runorna **tio**, som äro klara i båda teckningarne, kunna omöjligen stå för *satiq*, och ordet 'sten' är i båda teckningarne fyra runor: **itin**, alltså att läsa *stēn*.

Ordet **tio** måste vara inf., beroende av **hap**, och betyda 'göra' eller 'rista' med 'denna sten' till objekt. Det synes då icke kunna vara annat än en nordisk motsvarighet till got. *taujan*, som i pret. **tawido** finnes på guldhornet och vars betydelse är närmare utredd av V. Thomsen, *Arkiv f. nord. fil.* 15, s. 193 f., som finner ordet icke betyda 'förfärdiga' utan 'utstyra, göra i ordning'.

Got. *taujan* skulle motsvaras av isl. **teyja* (Noreen, *Altisl. u. anorw. Gram.*³, s. 337), fsv. **tōia* redan i denna inskrift, som har **itin stēn**. En biform isl. **tója* är ock tänkbar, fsv. ävenledes **tōia*, som måhända föreligger uti **tojeka** Noleby (Fyrunga), se Brate, *Arkiv f. nord. fil.* 14, s. 334. Det synes, som om **tōia* skulle kunna tecknas **tio**, såsom Ög. 41 **kītar Gōtar**, Ög. 92 **kītulfr Gōtulfr**. Infinitivändelsen i **tio** är nasalerat *a* såsom uti **uftir hruo æftir Hrōa** på runstenen från Kirkebø på Strömö bland Färöarne, se Wimmer, *Die Runeinschrift*, s. 312.

Transskriptionen av a) är alltså: *-vēr bað tōia stēn þæn[na]*.

Översättning: -ver bjöd åvägabringa denna sten.

b) Den andra radens runor äro delvis skiljaktiga i B. 848 och hos Wallman och till sin beskaffenhet understundom oklara. Av många runor visa teckningarna blott staven, som här betecknas med **i**, varför bistavarna varit oläsliga. Runorna äro följande:

i ia:ii ha ii a:mnii

20   25   30

R. 17 finnes blott i B. 848, som ock för första skiljetecknet och r. 20 har en figur lik bistaven till **R** samt en runstav mellan 25 och 26. Då Wallman utfört sin undersökning med tillgång till B. 848, är det sannolikt, att hans avvikelser därifrån även utgöra rättelser därav. R. 28 har hos Wallman bistaven högt upp och vinkelrät mot staven, varför den kanske utgör samma form av **m** som på Rök-stenen, och r. 32, blott hos Wallman, en bistav, som korsar staven och lutar nedåt höger, jfr r. 11 **t**.

Då inskriften är så ofullständigt läst, kan ingen säker tydning givas.

R. 22 **h**, som icke har kortkvisttypens form, måste stå i början av ett ord, och då 27 är **a**, synes sannolikt, att 22—27 utgjort den avlidnes namn. Om detta såsom på Wallmans teckning utgjort fem runor, kan det tänkas hava varit **halka** Helge. R. 20—21 hava väl då varit prep. *at* 'efter' och 18—19 slut av t. ex. [**uk : huk : uirb**]a 'och uppkasta hög'.

Betydelsen av 27—31 kunde väntas vara ett släktskapsord, men synes ej kunna så tolkas. R. 27—28 **mn** äro kanske ack. sing. *man* 'en man', vartill ett berömmande attribut varit fogat.